

Inovacijska dejavnost v središču pozornosti

S tem ciljem se je predsedstvo akcijske konference osnovnih organizacij Zveze komunistov odločilo, da organizira konferenco o inventivni dejavnosti. Ta je bila v četrtek, 22. 11., v Kulturnem domu Štore.

Predsednik predsedstva akcijske konference ZK tov. Hebar je v uvodu med drugim pojasnil nujnost za sklic tega srečanja, ki je v tem, da se nahajamo v obdobju, ko mora biti inovacijska dejavnost v središču pozornosti med delavci naše DO za premagovanje gospodarskih težav. Proizvodni dejavniki, na katere smo se naslanjali do sedaj, so vse manj dostopni in zato morajo biti na široko odprta vrata lastni ustvarjalnosti za odpravljanje vsakodnevnih težav in za še boljše vključevanje v izvoz, saj je od tega, kako bomo to dejavnost krepili, odvisna naša prihodnost.

CILJ JE JASEN!

Za izpeljavo zastavljenih ciljev pa je potrebno spreminjati ustaljene navade povsod, kjer bi le-te lahko zavirale ali motile oblikovanje inovacijskih lastnosti našega dela, saj je razvitost inovativne dejavnosti izraz razvitosti organizacije dela, dosežene strukture proizvodnih sil in dejavnosti družbeno-političnih dejavnikov DO.

Vzpostavljeni morajo biti pogoji, da bi se mogli mobilizirati in vključiti v inovacijsko gibanje vsi samoupravno organizirani delavci, na tehnološkem, organizacijskem in upravljalnem področju. Cilj je jasen: povečanje produktivnosti dela preko tehničnih tehnoloških, oblikovnih, organizacijskih izboljšav, razvoj novih, zahtevnejših in kvalitetnih proizvodov, varčevanje z materialom in energijo ter nadomestitev tujih znanj z lastnimi, domačimi.

Kot eden zaviralnih elementov se kaže sigurno ustaljena hierarhična (razvrstitev po stopnjah) struktura, ki zavira pritegnitev k ustvarjalnosti delavcev. Tudi zaradi tega je potreben hitrejši razvoj novih organizacijskih oblik, ki bodo ustrezale ne le sodobnemu tehnološkemu razvoju, ampak tudi utrjevanju samoupravnega položaja delavcev.

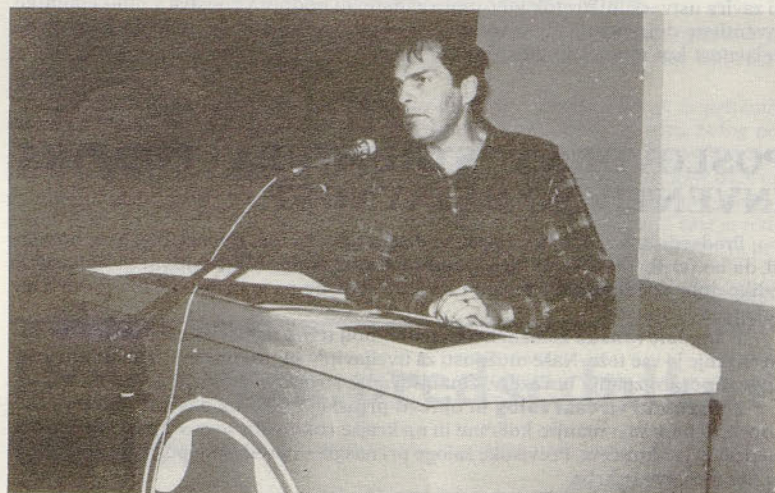
Tov. Hebar je še poudaril, da moramo komunisti kot vodilna sila uresničevati svojo vlogo tembolj v sedanjih razmerah s tem, da s svojim delovanjem pomagamo ustvarjati ugodnejše razmere za aktiviranje vseh delovnih ljudi v boju za družbeni napredek. In konferenca o inventivni dejavnosti je pomemben prispevek za uresničevanje teh ciljev.

ALI JE IMEL KDO KDAJ TEŽAVE, KER NI PREDLAGAL NIČ NOVEGA?

Organizator konference je poskrbel tudi za to, da se članstvo ZK seznani z modernimi organizacijskimi oblikami inventivne dejavnosti. V ta namen so povabili

Štórski komunisti se zavedajo pomembnosti inovacijske dejavnosti

Dr. Mulej govori štórskim komunistom

k sodelovanju znanega strokovnjaka dr. MULEJA. V nadaljevanju si preberimo povzetek njegovega prispevka.

»Za gospodarstvo razvitih dežel je, po presenetljivem prodoru Japonske na svetovni trg v sedemdesetih letih, značilno, da je v ospredju »človeška aktiva«. To je ustvarjalno, skupinsko delo z vrhunsko uporabo znanja, medtem ko se rutinsko delo seli v dežele v razvoju. Zakaj smo pri nas izpostavili problem inventivnosti, sta vsaj dva vzroka:

1. Nevarnost, da bomo ostali med deželami v razvoju, ki ogromno garajo z malo učinka.

2. Ugotovitev, da znanje nabiramo, vendar pa ga ne izrabljamo v proizvodnji. To dokazuje velik porast šolanih kadrov na vseh nivojih, medtem ko produktivnost le počasi raste.

Za tehnološko razvitost – uporabo znanja v proizvodnji, je zelo pomembno, kako obvladujemo znanje, ki je pod »mejo lastništva«.

Skica 1: Uporaba znanja v proizvodnji

temeljne raziskave	brezplačno znanje (literatura, šola)
--------------------	---

usmerjene raziskave	
---------------------	--

----- »meje lastništva« -----	
-------------------------------	--

razvoj	
--------	--

tehnično-tehnol. priprava proizvodnje	zaščiteno znanje (know-how, patenti)
--	---

industrijska tehnologija	
--------------------------	--

To znanje je zaščiteno (industrijska lastnina) in ima neposreden ekonomski pomen za delovno organizacijo. Če ga ne obvladujemo, lahko zaidemo v licenčno odvisnost; če pa tega ne želimo, imamo na razpolago tri možnosti:

1. Lastno ustvarjanje inovacij – raziskave, razvoj, inovacije.
2. Ustvarjalna uporaba tujega znanja – informacije, strokovna literatura, sejmi itd.
3. Ustvarjalna uporaba kupljene tehnologije – posnemanje, inoviranje.

Zelo pomembno je, kakšno strategijo tehnološkega razvoja bomo izbrali (glej skico 2). Za naše razmere sta najbolj primerni defenzivna in imitativna strategija; za ofenzivno imamo premalo znanja in sredstev, odvisna strategija pa nas potiska v neokolonialističen odnos s tujino.

Skica 2: Strategije tehnološkega razvoja

1. Ofenzivna strategija – prvenstvo v razvoju, tehnološki monopol

(Nadaljevanje na 2. strani)

ALI JE IMEL KDO KDAJ TEŽAVE, KER NI PREDLAGAL NIČ NOVEGA?

(Nadaljevanje s 1. strani)

2. Defenzivna strategija – ne prvi, ampak cenejši in kvalitetnejši; zaobiti patente
3. Imitativna strategija – posnemanje, inoviranje kupljene tehnologije
4. Odvisna strategija – delo v vlogi kooperantov po dobavljeni tehnologiji

Inventivna dejavnost ima za naš razvoj zelo veliko vlogo, ker manjša fond neuporabljenega znanja, večja pomen znanja, ki ga širi in pogloblja ter krepi sodelovanje, samoupravnost in celovitost razmišljanja. Predvsem skupinske oblike inventivnega dela v večji meri vplivajo na pretvarjanje nakopičenega znanja v uporabno.

Hierarhijo v organiziranosti dela, kjer je bolj važno, kdo je komu nadrejen, in ki zavira ustvarjalni pretok idej, mora zamenjati podpora vodstva v obliki politike inventivne dejavnosti, ciljno vodenje srednjih vodstvenih struktur in inventivna dejavnost kot množično gibanje.

POSLOVODNA STRUKTURA PODPIRA INVENTIVNO DEJAVNOST

Predsednik kolektivnega poslovnega odbora tov. Burnik Dušan je poudaril, da bo poslovodna struktura še naprej dajala podporo inventivni dejavnosti. Z vidika dolgoročnih predvidevanj razvoja železarne pa je izpostavil in opozoril na nekatere probleme.

1. **Jugoslovanske železarne** se vedno bolj tržno usmerjajo, planiranje in dogovarjanje je vse težje. Naše možnosti za uveljavitev so predvsem v izboljšanju kvalitete, uporabi znanja in rezerv, zmanjševanju stroškov in novih proizvodih.
2. **Ogromni stroški zalog** in obresti pritiskajo tako na nas kot tudi na naše kupce, ki naročajo manjše količine in na krajše roke, zato se moramo bolj elastično prilagajati kupcem. Previsoke zaloge pri nas pa so predvsem posledica neredne in nezanesljive oskrbe.
3. **Problem deviz.** Iskati moramo čimveč nadomestil za uvozne materiale, od surovin do rezervnih delov, kar je ogromno področje za inovatorje.
4. **Draga energija.** Železarna je velik porabnik energije in že manjši prihranki se finančno zelo poznajo.
5. **Tehnologijo** je potrebno modernizirati, izboljšati delovne pogoje in odpravljati težko fizično delo.
6. **Podpora inventivni dejavnosti.** Nujna je reorganizacija razvoja. Poslovodni kadri naj bodo odgovorni za inventivnost v svojih sredinah. Tudi partijski sestanki so potrebni za reševanje teh problemov. Usposabljanje se je potrebno tako za inventivnost kot tudi za boljše obvladovanje delovnih sredstev.

DOBRA ORGANIZIRANOST INVENTIVNE DEJAVNOSTI IMA VELIK POMEN ZA MNOŽIČNOST

Članstvo se je podrobneje seznanilo z organiziranostjo in vlogo inventivne dejavnosti v ŽS in o vlogi Društva inovatorjev in avtorjev tehničnih izboljšav na področju dejavnosti inovacij in racionalizacij.

Dobra organiziranost inventivne dejavnosti ima velik pomen za množičnost in ekonomsko uspešnost inventivne dejavnosti. In s prav to se v ŽS lahko pohvalimo. Prispevek o tem so pripravili tov. Jazbinšek Janko, Skorjanc Leopold, Tratnik Gorazd in Marolt Boris.

Na komisijah za gospodarjenje po TOZD in DS se obravnavajo, potrjujejo in nagradujejo inovacijski predlogi, ki se nanašajo na njihove organizacijske enote.

Centralna komisija za inventivno dejavnost pri delavskem svetu DO ima najpomembnejšo nalogo v tem, da skrbi za zakonitost razvoja inventivne dejavnosti. Predvsem v zadnjem času je ta komisija delovala na spremembah pravilnika o inventivni dejavnosti in spremembi lestvice posebnih plačil.

Komisija za inventivno dejavnost deluje tudi pri delavskem svetu SOZD, vendar nima točno opredeljenih nalog, zato njeno delo še ni zaživel. Njeno vlogo razumemo predvsem v usklajevanju normativnih aktov s področja inventivnosti in izmenjavi inovacijskih dosežkov med članicami SOZD.

Poleg raznih strokovnjakov iz vodstev TOZD in DS in strokovnih služb imamo **posebno strokovno službo za inovacije**, ki organizira ocenjevanje inovacijskih predlogov, obravnavanje inovacijskih predlogov in nagradjevanja inovacij, skrbi za zaščito in prenos industrijske lastnine, pripravlja strokovne podlage za normativni razvoj inventivne dejavnosti ter analizira uspešnost inventivne dejavnosti.

Društvo izumiteljev in avtorjev izboljšav (DIATI)

Še posebno moramo izpostaviti pomembno delo DIATI, ki je zelo aktivno v svoji odgovornosti. Njegova osnovna dejavnost je skrb za zaščito materialnih in strokovnih interesov inovatorjev, zelo pomembno pa je delo društva pri vzpodbujanju in širjenju množične inventivne dejavnosti.

Vloga društva

V ŽS je bila vedno prisotna velika pripravljenost za sprejemanje pobud, ki vodijo k večji uspešnosti dela in poslovanja. Tako smo med prvimi v ŽS pristopili k reorganizaciji in profesionalizaciji dejavnosti na področju inovacij in racionalizacij. Na ta način smo v obstoječem sistemu vodenja in samoupravljanja zagotovili proces uveljavljanja idej s področja tehnike in organizacije dela ter še posebej humanizacije in varstva pri delu in seveda tudi nagradjevanje. Izvolili smo komisije za področje inovacij, pojavljalo se je vse več predlagateljev in k sodelovanju je pristopilo veliko število strokovnjakov, ki so sodelovali pri ocenjevanju predlogov. Takoj pa se je pojavila potreba po zaščiti interesov inovatorjev in po koordiniranju in usmerjanju vsebine dela.

Zaradi te potrebe smo v Železarni Store med prvimi ustanovili društvo DIATI, katerega je ob vsesplošnem razumevanju podprla poslovodna struktura, ki je ob tem tudi aktivno sodelovala.

Močno se je odražalo tudi sodelovanje od drugod, s strani vrhunskih strokovnjakov na področju uveljavljanja lastnega znanja, kot so tovariši dr. Pretnar, Popov, dr. Mulej, Jan itd.

Ob teh imenih moramo omeniti še imena tistih, ki so v Železarni Store najbolj zaslužni za uspehe preteklih let, to so: na prvem mestu tov. Haler ter tovariši Renčelj Vlado, Milanović Slobodan, Skorjanc Leopold in drugi.

Poleg vseh aktivnosti, ki se v društvu izvršujejo, je tudi delo krožkov USOMID; aktivno so sodelovali na problemski konferenci ZKS v Ljubljani 14. 6. 1984, ki je dala pomembna izhodišča za nadaljnje delo na področju inovacij. Prizadevanja posameznikov in redkih DO so dobila verifikacijo.

Delo društva in dosednji uspehi služijo večkrat drugim kot primer za uspešno delo. Sami so na doseženo sicer ponosni, vendar jih to ne zadovoljuje, saj ostajajo odprta še številna nerešena vprašanja in težave.

TEŽAVE, KI SE V INVENTIVNI DEJAVNOSTI POJAVLJAJO

Udeleženci konference so se seznanili z nekaterimi težavami, ki se ob delu v inventivni dejavnosti pojavljajo. V zvezi s postopkom obravnave inovacijskih predlogov so bili udeleženci opozorjeni na posebno določilo Zakona o izumih, ki predpisuje trimesečni rok od dneva, ko avtor inovacijo prijavi, do dne, ko je avtor obveščen, ali se inovacija sprejme ali ne. Žal se v nekaterih primerih tega roka še vedno ne držimo. Ugotavlja se, da so velike razlike med TOZD oz. DS po številu prijavljenih predlogov pojavljajo ravno zaradi počasnega ocenjevanja, nerednega obravnavanja in drugih zavlačevanj v nekaterih sredinah. Čeprav smo z rezultati zadovoljni, bo potrebno posvetiti več pozornosti za odpravo slabosti.

Množična inventivna dejavnost in razvoj bi morala biti bolj povezana. Večjo povezanost bo lahko omogočala nova organiziranost raziskav in razvoja in nov pravilnik o inovacijah, ki predvideva, da bi večje inovacije in koristne predloge s področja tehnologije in novih izdelkov obravnaval Svet za raziskave in razvoj, ki bi organiziral tudi teamsko-projektno delo na realizaciji in izpolnitvi predlogov.

Komisije za gospodarjenje in vodstva TOZD so še preveč pasivne in premalo sodelujejo. Več sodelovanja bi bilo potrebno pri usmerjanju inovatorjev z razpisi problemov, ki jih komisije že po svoji vlogi morajo obravnavati.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Ali bomo še delali tako?

KAKO URESNIČEVATI DELITEV PO DELU

(Kje so zavore pri delitvi po delu)

Nekaj let je že poteklo od druge konference slovenskih sindikatov, na kateri smo se opredelili za učinkovitejšo poseganje v delitev po delu. Sklepom so sledile tudi strokovne podlage, ki predstavljajo določene usmeritve, na osnovi katerih lahko v organizacijah združenega dela prenavljamo oziroma na novo oblikujemo sisteme delitve. Strokovne podlage seveda niso recept, ki ti ga predpiše zdravnik, da lahko na osnovi njegove odločitve preživiš. Ustrezno jih lahko razumejo in uporabljajo tisti, ki se sicer strokovno ukvarjajo s to problematiko in imajo določeno teoretično predznanje s področja organiziranja poslovnih sistemov.

Strokovne podlage je potrebno torej ustrezno prirejene uporabiti v razreševanju in urejanju organizacije poslovanja in delitve po delu v razmerah Železarne Store. V naši delovni organizaciji bi se morali malo bolj smelo lotevati te pereče problematike in ne samo čakati na rešitve od drugod. Drugi nam lahko le ponudijo svoje rešitve, ki so se lahko v njihovih sredinah sicer ustrezno odrazile, nam pa ne morejo odgovorjati. – In zakaj bi ravno morali čakati na rešitve drugih? Mar nismo sposobni, da s svojim znanjem in delom rešujemo lastne probleme?

Rezultati čakanja so jasni: tisti, na katere smo čakali, da nam bodo pomagali (oziroma, da bomo »skupaj« z njimi problematiko skupno urejali), imajo stvari relativno urejene, nas pa pesti naše neustrezno gledanje in nerešena problematika.

Tudi sporazumi dejavnosti, ki jih obravnavajo koordinacije po TOZD/DS, niso direktno uporabljivi. Preveč so nedorečeni, tako da jim sama oznaka »usmerjevalnosti in primerjalnosti« morda niti ne ustreza.

Naše upanje o rešitvi »od zunaj« se torej razblinja. Težko je reči, da je za lažno upanje odgovorna le strokovna služba.

Morda nam je vsem nekako ustrezalo takšno nedorečeno stanje. Sicer bi stvari malce drugače teklo. Lastni notranji problemi organizacije poslovanja in vrednotenja dela so tako očitni, da ne dopuščajo več omahovanja. Konkretno aktivnosti bo potrebno zastaviti v smeri ustrežnejšega razreševanja omenjene problematike v celoti, ne pa da gasimo posamezna žarišča. Z delnim pristopom samo pospešujemo neustrezne rešitve, ki so težke sprejemljive za kolektiv.

Kako torej bolje pristopiti k novim, ustrežnejšim rešitvam? In kaj pomenijo ustrežnejše rešitve? To vsekakor pomeni, da z ustrežnejšo organizacijo poslovanja dosežemo višje rezultate poslovanja in dela, ki nam bodo omogočili (vsaj to), da nam življenjski standard ne bo še občutneje padal. O zadnjem je v današnjih časih ekonomske in družbene krize v Jugoslaviji težko govoriti, vendar moramo. Prepričevati se pa moramo – posebej kot dobri samoupravljalci – da je pretežni del naše usode morda le v naših rokah. Vsaj nekaj moramo in moremo storiti!

Predlagamo, da se ustrežnejše pristopi najprej k boljši organizaciji poslovanja v naši delovni organizaciji. Mar je dopustno, da Železarna Store nima profesionalno oblikovanega tima za organiziranje poslovanja in da se s tako zahtevno problematiko ukvarjamo ad hoc?

Bodimo konkretni. Kaj je na področju organizacije poslovanja potrebno storiti? Najprej se preštejmo: saj niti ne vemo, koliko nalog je potrebno izvajati v naši sredini in kolikšna je njihova sestavljenost! Kako lahko torej na takšni (ne) osnovi ugotovljamo potreben kvalitativni kader, ki bo zagotavljal nadaljnjo perspektivo Štor? Ne bodimo začudeni ob tem, vendar to so dejstva. Končno se bi v Štorah mo-

Ali bomo lahko odtehtali delo tako kot talino

rali zavedati, da lahko le s strokovnim pristopom rešujemo probleme organizacije (v tem sklopu tudi vrednotenja), ki se pa tesno navezujejo na snovanje informacijskih sistemov.

Naenkrat vseh problemov ne bomo rešili. Za to obstaja preveč negativnih vzrokov. V pripravi je že samoupravni sporazum o oblikovanju razvida nalog po TOZD/DS, ki naj bi omogočil usklajen pristop k definiranju organizacije. K temu nas zavezujejo sprejeti zakoni in zahteva, da izhajajoč iz relativno pravične delitve dela oblikujemo pristop k relativno pravični delitvi po delu. V mnogih organizacijah združenega dela so te aktivnosti že opravili, pri nas pa se z njimi šele srečujemo. In ne malo težav nas še čaka, da bodo nova spoznanja prodrli predvsem pri tistih, ki bi jih morali tako ali drugače uvajati v prakso.

SILVESTER DREVENŠEK

Iz posveta predsednikov OOPS

V torek, dne 13. 11. 1984, je bil v Domu železarjev na Teharjah posvet predsednikov Izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata TOZD/DS in predsednikov komisij pri Konferenci OO ZS Železarne Store.

Osrednja točka dnevnega reda je bila namenjena vsebinskim in organizacijskim pripravam na letne članske sestanke sindikalnih organizacij TOZD/DS, ki morajo biti opravljeni do 31. 12. 1984.

Sprejet je bil dogovor, da se na članskih sestankih, poleg predloženim usmeritvam, posredovanih s strani Občinskega sindikalnega sveta, posebna pozornost nameni oceni in obravnavi tekočega poslovanja ter izvajanju politike na področju nagrajevanja v letošnjem letu ter izboljšavam na tem področju v naslednjem letu.

Nadalje je bil sprejet dogovor, da se tudi letošnje leto v okviru praznovanja Dneva republike opravi obisk bolnim članom kolektiva, ki se zdravijo na domu in v bolnicah.

Pozornost je bila namenjena tudi sklepoma 8. in 9. seje Izvršnega odbora pri Konferenci OO ZS Železarne Store in sklepom Koordinacijskega odbora sindikata SOZD Slovenske železarne. Po izredno burni razpravi, ki je bila namenjena poslo-

(Nadaljevanje na 4. strani)

TEŽAVE, KI SE V INVENTIVNI DEJAVNOSTI POJAVLJAJO

(Nadaljevanje z 2. strani)

– Organizirati in usposobiti bi bilo potrebno inovacijske krožke, ki neposredno zaznavajo probleme v proizvodnji in tudi prevzemajo odgovornost za njihovo reševanje. Delovne skupine bi lahko večkrat obravnavale neposredno proizvodno problematiko (stroški, kvaliteta, ozka grla, poraba energije, organizacija dela itd.) in ne le osnutke sprememb raznih aktov, finančnih poročil itd.

– Organizirati bi bilo potrebno informacijski sistem za prenos inovacij med TOZD. Mesečne informacije o prijavljenih inovacijah bi morale dobivati ustrezne strokovne službe (DS priprava proizvodnje, Priprava vzdrževanja, Tehnična projekcija itd.), ki bi omogočale širšo uporabo inovacij po vsej delovni organizaciji. Podoben informacijski sistem bi bilo potrebno organizirati med članicami SOZD, saj na tem področju ni pravega sodelovanja.

– Uveljavljati bi bilo potrebno inovacijski dohodek kot kazalec uspešnosti poslovanja, ne le kot pripomoček za izračunavanje posebnih nadomestil. Tako bodo rešena tudi vprašanja amortizacije inovacij, upoštevanja posebnih nadomestil v pokojninsko osnovo, prikazano pa bo tudi, kakšen delež od inovacijskega dohodka dobijo vsi zaposleni v obliki osebnih dohodkov.

Za boljše sodelovanje bo na nivoju občine vsekakor treba bolj zavzeto delo občinskega DIATI, na nivoju republike pa organe DIATI profesionalizirati.

Društvo se bo trudilo, da bo spreminjalo ZAVIST v ZAVEST o nujnosti inventivne dejavnosti za boljši poslovni uspeh in večji dohodek.

NOVA RAČUNALNIŠKA OPREMA JE NUJNO POTREBNA

Sodelavec iz DS za ekonomiko in organizacijo tov. Plaustainer je na konferenci spregovoril o nujno potrebni novi računalniški opremi in o možnostih za ino-

viranje informacijskega sistema v železarni. Poudaril je, da je sodobna računalniška oprema nujen, vendar ne edini pogoj za razvoj informacijskega sistema v naši DO. Predvsem je potrebno spreminjati mišljenje ljudi, da to ni stroj, ki jim krade delo, temveč delovno sredstvo, s katerim lahko bolje in učinkoviteje delajo. Za čim boljše izrabo tega delovnega sredstva je potrebno razviti sodelovanje računalniških strokovnjakov in uporabnikov s proizvodno-tehnološkimi in poslovnimi znanji. Kot metoda sodelovanja se zdi najprimernejša USOMID (usmerjena sistematično organizirana množična inventivna dejavnost) metoda, ki poudarja usmerjenost k cilju, sistematičnost, celovitost, organiziranost in inventivnost.

VEČ ANIMACIJE ZA INVENTIVNO DEJAVNOST

Predsednik izvršnega odbora Konference osnovnih organizacij sindikata ŽS tov. Potrata je dejal, da naj člani ZK, ki bodo sodelovali na letnih članskih sestankih osnovnih organizacij sindikata vplivajo v okviru razprav na večjo animacijo vseh članov na področju inventivne dejavnosti in na odpravljanje problemov.

PO KONFERENCI

Konferenco o inventivni dejavnosti lahko ocenjujemo kot uspešno z vidika širše seznanitve o napredkih in problemih s področja inventivnosti in o modernih organizacijskih oblikah.

Na osnovi zapisnika o konferenci bo predsedstvo akcijske konference ZK Železarne Store izdelalo zaključke, ki bodo posredovani v osnovne organizacije ZK TOZD in DS. Ti bodo vodilo za delovanje osnovnih organizacij na inovacijskem področju v svojih delovnih sredinah.

Ana T.

Iz posveta predsednikov OOZS

(Nadaljevanje s 3. strani)

vanju, problematiki na področju samoupravljanja in odgovornosti, je bilo sprejeto naslednje stališče:

– V celoti je bila podprta ocena poslovanja delovne organizacije Železarne Store v prvih 9 mesecih letošnjega leta, ki jo je sprejel Izvršni odbor pri Konferenci OO ZS Železarne Store na svoji 9. redni seji, in predloženi predlogi za izboljšavo stanja.

Izvršni odbori OO ZS TOZD/DS so dolžni zagotoviti realizacijo sprejetih sklepov.

Pri izpostavljanju kritike in odgovornosti poslovodni strukturi TOZD tovarna traktorjev in strokovni službi Delovne skupnosti za ekonomiko in organizacijo, zaradi dajanja zakasnelih in netočnih informacij glede izgube v TOZD tovarna traktorjev, je bilo na osnovi tolmačenja ugotovljeno, da je kritika strokovni službi Delovne skupnosti za ekonomiko in organizacijo neupravičena in se le-ta prenaša na Strokovno službo za ekonomiko v TOZD tovarna traktorjev.

– Dogovorjeno je bilo, da Izvršni odbor OO ZS TOZD tovarna traktorjev skliče razširjen sestanek Izvršnega odbora TOZD tovarna traktorjev, Izvršnega odbora pri Konferenci OO ZS Železarne Store, sanacijski odbor v TOZD tovarna traktorjev, koordinacijskega odbora TOZD tovarna traktorjev in delovne organizacije po vprašanju problematike izgube v TOZD tovarna traktorjev in dolgoročno perspektiva.

V razpravi je bil obdelan tudi predlog načrta Sklada skupne porabe za leto 1985. Razprava je bila sicer omejena, ker ni bilo na razpolago primerjalnih podatkov, zato je bila glavna pozornost namenjena postavkam, ki so vezane na delovanje sindikata.

Ob ugotovitvi, da se skupna sredstva celotnega Sklada skupne porabe povečujejo za 40 %, postavka »dejavnost sindikata Železarne Store« pa za 20 %, je bila dana zahteva, da se mora nameniti za te namene več sredstev (40 %); še posebej zato, ker je glavna postavka v tem skupnem znesku izletništvo, ki ga moramo financirati z najmanj tolikšnimi sredstvi, kot so bila do sedaj ob upoštevanju celotne inflacije.

Dana je bila tudi zahteva, da se v Gospodarskem načrtu za leto 1985 predvidijo postavke:

- srečanje ZSMS SOZD Slovenske železarne,
- sodelovanja in srečanja z drugimi delovnimi organizacijami,
- osnovna sredstva za izdelavo priznanj in odlikovanj.

Izvršni odbor pri Konferenci OO ZS Železarne Store je dolžan pripraviti konkretne pripombe in predloge na vse predložene postavke sklada skupne porabe in jih posredovati v nadaljnjo razpravo.

Jesensko praznovanje najmlajših krajanov

Ceprav je bilo 9. oktobra navadno jesensko jutro, takšno, kot je večina jesenskih juter, že hladnih in meglenih, se je že od daleč videlo, da se pred vrtcem na Lipi nekaj dogaja.

Vzgojiteljice smo prinašale na dvorišče razne jesenske sadeže, celo buče in kurozo in z njimi okraševale ograjo, stopnice, leseno hišico sredi dvorišča, igrala ... Skozi okna igralnic so radovedno kukali otroci, ki so jih varuhinje le s težavo mirile.

Kako se ne bi veselili, saj je danes njihov najbolj veseli dan: jesensko praznovanje. Ko je bilo končno vse pripravljeno, tudi tovarišica Angela, ki se je napravila v kmetico s košaro, bogato napolnjeno z jesenskimi dobrotami, so se iz vrtca vsuli razigrani obrazi. Vsak je stiskal v roki papirnato denarnico z barvnim »denarjem«, ki so ga pripravljale tovarišice že več dni pred tem.

Okrog vratu so veselo bingljali okrogli znaki z rdečimi jabolki, kot simbolom letošnjega praznovanja.

Za stojnicami, na katerih so čakali pladnji hrush, pečenih jabolk in grozdja, so nestrpno čakali mali prodajalci iz starejših skupin. Prijetno je dišalo po pečenem kostanju.

Pecena jabolka in nekaj sadja je radodarno prispevala osnovna šola. Nasmejani obrazi pedagogov govorijo o dobrem sodelovanju med vrtcem in osnovno šolo

S »kupljenimi« dobrotami v papirnatih vrečicah, so se otroci po skupinah umaknili v mirnejše koticke dvorišča, kjer so jih čakale pripravljene klopce. Tudi starši, ki so se odzvali vabilu na praznovanje, so lahko »nakupili« dobrot.

Posebno so občudovali pisane ogrlice, obešene na leseno stojalo iz grabelj, ki smo jih iz različnih semen in plodov izdelale tovarišice s pomočjo otrok.

Obiskali so nas tudi šolarčki prvih razredov s tovarišicami, tovarišem ravnateljem in tovarišico pomočnico ravnatelja. Celo sonček je postal radoveden, kaj se dogaja. Pregnal je še zadnjo meglo in nas pobožal s svojo jesensko toploto.

Čas je hitro mineval v prijetnem razpoloženju. Počasi se je bilo potrebno vrniti v igralnice. Kljub temu, da smo bile vse delavke v vrtcu že kar utrujene od večdnevni priprav na to praznovanje, smo bile zadovoljne, ko smo opazovale srečne obraze otrok in razpoložene starše. Ves trud je bil bogato poplačan s spoznanjem, kako veliko pomeni otrokom ta dan v znanem okolju, v domačnosti vrtca, v prisotnosti staršev in svojih tovarišic.

Gotovo je v tistem trenutku marsikomu v srcu pozvanjala misel: dobro, da bo tudi drugo leto prišla jesen in z njo zopet veselo jesensko praznovanje!

Betka Vrbovšek

Potovanje skozi pet evropskih dežel

Obisk pri Elektrizitätswerk der Stat Zürich v Švici

Elektro tehnično društvo Celje je pripravilo za svoje člane tridnevno strokovno potovanje v Avstrijo in Švico dne 30. septembra ter 1. in 2. oktobra letos. Spored potovanja je predvideval prvi dan odhod iz Celja ob 4. uri zjutraj po vnaprej predvidenimi poti čez Ljubelj, skozi Celovec do Beljaka. Sledil je mimogrede ogled dravske elektrarne Kellerberg. Nato nadaljevanje vožnje mimo Lienza in po južni Tirolski čez prelaz Brenner do Innsbrucka. Pot nas je vodila po dolini reke Inn in skozi cestni predor Arlberg v kneževino Liechtenstein, kjer smo v bližini glavnega mesta Vaduz, v mestecu Schan, v hotelu Post prenočili.

Prvi dan potovanja je bil naporen, vendar poln zanimivosti. Naša severna soseda Avstrija, skozi katero smo potovali proti zahodu, je izredno pestra. Dve tretjini površine avstrijske države zavzemajo Vzhodne Alpe in njihova predgorja. Alpe se razprostirajo od zahoda proti vzhodu v treh mogočnih gorskih verigah.

Avstrija spada med vodilne turistične dežele v Evropi. Vzrokov za to je več: ugodna prometna lega, lepota različne pokrajine, številnost pomembnih umetniških spomenikov, številna zdravilišča, kopališča in zimsko športna središča, pa tudi razgibano kulturno življenje. Avstrija ima površine 84.000 km² in je tako trikrat manjša od Jugoslavije, vendar je dvakrat večja kot Švica in štirikrat večja od Slovenije.

Za avstrijsko gospodarstvo je zelo pomemben tujski promet, saj prinaša največ deviz. Izredno važen je izvor električne energije. Od leta 1956 je izmenjava električnega toka s sosednjimi državami liberalizirana. Sedaj je elektro gospodarstvo najvažnejša panoga avstrijskega gospodarstva.

Avstrija šteje približno 7,5 milijona prebivalcev. Najredkeje je naseljena zvezna dežela Tirolska s 37 prebivalci na km², najgostejše pa gornja Avstrija s 94 prebivalci na km².

Večji del prebivalstva govori nemško. Poleg tega so tu tudi Slovenci na Koroškem in Stajerskem, Hrvači in Madžari na Gradiščanskem, medtem ko je na Dunaju precejšnje število prebivalcev češkega rodu. Nezadržno so se vrtela kolesa našega avtobusa proti Lienzu in italijanski meji. Morali smo iz Avstrije v Italijo, na spodnjo Tirolsko, nato naprej v Avstrijo preko gorskega prelaza Brenner v Innsbruck. Vodička nas je neutrudljivo opozarjala na pomembnosti; prečudovit je bil pogled na Karnske, Zhertarske in Ötztalske Alpe. Snežni vrhovi vršacev so se lesketali v čisti belini in opranem modrem nebu.

(Nadaljevanje na 5. strani)

Kako sladke so nakupljene dobrote iz papirnatih vreč na tplem jesenskem sončku v mirnem kotu vrtčevega dvorišča

ZDRAVSTVENA VZGOJA KOT SESTAVNI DEL AKTIVNEGA ZDRAVSTVENEGA VARSTVA DELAVCEV

Medtem ko so elementi zdravstvene vzgoje širših populacijskih skupin znani iz davnine, je dobila svoj mednarodni značaj zdravstvena vzgoja delavcev na prvi skupščini WHO leta 1948 v Genovi. Leta 1950 je bil osnovan komite mednarodnega biroja dela, združen s Svetovno zdravstveno organizacijo za medicino dela. Istega leta so napravili program dela na področju zdravstvenega varstva delavcev in med postavljenimi cilji je bil posebno poudarjen tisti, ki je opredeljeval naloge s področja zdravstvene vzgoje delavcev. Tudi v domači zakonodaji zavzema zdravstvena vzgoja pomembno mesto.

Pri zdravstveni vzgoji ne gre samo z zdravstveno prosvetljevanje v smislu sprejemanja informacij in pomnjenja njihove vsebine, ampak za medicinsko-pedagoško disciplino, ki se ukvarja z napredkom celotne zdravstvene kulture ljudstva s ciljem, da postane zdravje cenjena vrednota ter z znanstvenimi izsledki in izkušnjami pomaga iskati posameznikom in skupinam poti do teh ciljev.

Osnovna razlika med zdravstvenim prosvetljevanjem in zdravstveno vzgojo je torej v tem, da gre pri zdravstveni prosveti za podajanje informacij in se odraža v preverjanju količine sprejetih informacij ter razumevanja njihovega pravnega pomena, pri zdravstveni vzgoji pa za tehnike in metode, ki spreminjajo pasiven odnos do problemov v aktivnega in se odraža v rezultatih interakcije med sprejeto informacijo in dosedanjim gledanjem na problem kot posledico vpliva okolja in lastnih nazorov, razvijajočih se kot nedeljivi del celotne osebnosti. Zdravstvena prosveta se v fiziološkem smislu dogajanj v možganih v večji meri poslužuje sprememb, ki so lastne učenju, zdravstvena vzgoja pa mora prodreti v področja, kjer človek v podzvesti shranjuje svoj svet na zgrajenih predpostavkah. Tako kot so pota graditve teh predpostavk in trdnost njihovih temeljev različna, tako različne morajo biti poti do njihovih sprememb. Pri svojem delu moramo torej prodreti do podzvesti posameznikov in skupin ter se pri tem zavedati tudi tega, da ljudje informacije selekcionirajo, transformirajo in modificirajo ter takšne komparirajo s svojim v podzvesti zgrajenim svetom. Težavnost prodora in ustalitve novih informacij v tem področju pa je zahtevno delo. Iz pravkar povedanega neizpodbitno sledi, da bomo v podzvesti najlažje prodrli skozi vsakomur lastne specifične dileme, ki jih izluščimo preko intervjuja in predstavljajo nefiksirano področje v podzvesti. Uspešnost ustalitve nove kvalitete v podzvesti, kot rezultat usmerjeno rešene dileme, je odvisna od cele vrste pogojev in faktorjev. Naj naštejem samo nekatere: sposobnost vodenja informacije preko odgovarjajoče intelektualne sfere z zmoglostjo njenega doumetja, primerjava nove informacije s podobnimi doslej sprejetimi, primerjava informacije s splošno priznanimi stališči v okolju, sprotne ocenjevanje informacije skozi prizmo vrednosti zaupanja posredovalca informacije, itd. Če gledamo iz tega aspekta zdravnika kot pogostega posredovalca informacij v smislu svetovanja in vzgajanja, je razumljivo, zakaj so zdravniki, ki so izgubili zaupanje ljudi, manj uspešni pri svojem delu. Njihove informacije težje prodor skozi bariere selekcije, četudi so točne, ker nosijo v sebi kanček potrebe po preverjanju. Tukaj gre v bistvu za delno, toda vztrajno rušenje osnov konzervativizma, ki temelji na normah okolja, kjer živimo in odraščamo. Jemanje in spreminjanje teh norm pomeni rahlanje stabilnih tal pod nogami, kar že nosi v sebi občutek nesigurnosti. Če so pri tem še pristotne kali dvoma, potem bodo uspehi nedvomno bornejši, lahko izostanejo ali se celo obrnejo v negativno smer. Glede na povedano

je jasno razvidno, kako pomembna je zdravnikova osebnost, njegov ugled in njegov status v družbi kot posledica opravljanja pomembnega poslanstva in velikega dela, ne kot imaginarna danost privilegiranosti. Srž mnogih problemov, ki jih imamo danes v zdravstvu, tiči ravno v tej znani, toda prezrti resnici. Biti zdravstveni delavec, še posebej zdravnik, ne pomeni le sposobnosti uporabe naučenega in reprodukcije dojetega, ampak tudi naravna danost, ki je pri metodah izbire za ta poklic premalo ali nič ne upoštevamo, v vsakdanjem življenju pa pomanjkanje te danosti posplošujemo in kritiziramo ter zdravniku še dodatno zmanjšujemo ugled.

Če v tem uvodu povedano prenesemo na aktivno populacijo, jo moramo iz teh aspektov opredeliti, da bi lahko z različnimi znanimi metodami in tehnikami prodrli v njihovo podzvest ter vplivali na vgrajevanje za ohranjanje zdravja njihovih informacij v njihovo podzvest.

Gre za populacijo obeh spolov, ki je praviloma v svojih navadah že formirana in po tej formiranosti izredno različna, saj izhaja iz zelo heterogenih okolij. Po starosti je to skupina, ki je v vrhuncu svojih intelektualnih in telesnih sposobnosti. Gre tudi za bolj ali manj telesno zdravo populacijo, ki se drži starega principa, da je sistemu težko predavati o lakoti. Specifičnost te populacijske skupine je tudi v tem, da preživijo nevarnosti za narušitev zdravja tako doma kot na delovnem mestu. Zdravstvena vzgoja mora biti torej ustrezno diferencirano usmerjena. Upoštevati mora tudi to, da bodo informacije naletele na preverjanje v dveh okoljih: domačem in delovnem. Zdravljeni alkoholiki, ki se zaveda nevarnosti pitja in je to nevarnost vgradil v svojo podzvest, bo lahko v domačem okolju, ki je tudi ustrezno vzgojeno, abstinent, v delovnem okolju pa bo na iniciativo okolja globlje posegel v podzvest ter z občutkom krivde in brezizhodnosti priklical na dan globlje zakonpane podzvestne reakcije. s povedanim želim opozoriti na kompleksnost pristopa, ki občasno zahteva tudi aplikacijo zdravstveno-vzgojnih metod na okolje, kjer vzgajamo posameznika ali manjšo skupino. Po takšni opredelitvi skupine je potrebna še registracija področij, ki potrebujejo naše angažiranje.

Najpogostejše uporabljene metode pri zdravstveni vzgoji delavcev:

1. Metoda predavanja: te se največkrat poslužimo pri večjih skupinah in novih delavcih, ki še nimajo lastnih stališč o obravnavanih problemih, sicer le 5 % ljudi na osnovi dobrega predavanja menja svoje stališče. Predavanje je še najbolj podobno zdravstveni prosveti in kot tako zaradi pasivnih relacij manj primerno.

2. Metoda učenja v mali dinamični grupi: ta grupa ni kakorkoli sestavljena, ampak iz ljudi, ki imajo enake cilje, delajo v isti DO in so torej tudi sicer medsebojno povezani in odvisni pri iskanju poti do istega cilja. Delo temelji na diskusiji. Zaključki so skupni. Takšna grupa je lahko sestavljena iz ljudi, ki so zboleli za določeno boleznijo, npr. razjedo dvanajstnika. Pri dobrem delu v malih skupinah je možno doseči tudi do 70 % spremenjenih stališč.

3. Predavanje z diskusijo: deloma spreminja pasiven odnos poslušalca v aktivnega.

4. Panel diskusija: skupina strokovnjakov izrazi svoja stališča, poslušalci pa se opredelijo do dobljenih informacij.

5. Najbolj pogosta in vsakdanja oblika pa je t. i. medicinski intervju, katerega se poslužujemo pri vsakdanjem delu. Tak intervju je lahko informativen – zbiramo podatke, da bi si lahko sami ustvarili sliko in ustrezno ukrepali – ali influativen, ko želimo spremeniti delavčeve stališče do določenih vprašanj. Tu je potrebno poznavanje psihologije ljudi in sposobnost pri zadnjih vratih priti do cilja. Kratke in akcentuirane informacije, brez možnosti primerjave z delavčevimi stališči, bodo prav gotovo naletele na neuspeh.

Kompleksnost problema zahteva od zdravstvenih delavcev poleg znanja medicine še posebno znanje s tega področja, predvsem pa čas in polno angažiranje. Po drugi strani je potrebna tudi želja zaupane populacije po tovrstnih informacijah.

Želim, da bi ta članek predstavljal impulz za obojno.

dr. Hrušovar Marjan

POTOVANJE SKOZI PET EVROPSKIH DEŽEL

(Nadaljevanje s 4. strani)

Južna Tirolska, Trident, Gornje Poadižje je najsevernejša italijanska dežela. Gorata in zagozdena v obliki klina med Alpe na severu pa do Benečije in Lombardije na zahodu. Severni del meji na Avstrijo. Dežela je preprejena z rekami, ki se zlivajo v Adižo, po kateri ima dežela ime. Na meji je več znamenitih prelazov, tudi Brenner. Industrija se razvija v dve smeri: hidroelektrarne in gostinstvo. Prebivalstvo je pretežno avstrijsko in ima po mednarodnem dogovoru pravico do narodne avtonomije. Avstrijci imajo osnovne in srednje šole v nemščini; med prebivalci so težnje za priljučitev k Avstriji. Avstrija je to deželo izgubila 1919. leta po prvi svetovni vojni, ko so jo zavezniki poklonili Italiji.

Brenner, 1375 m visok, imenovan po Galiciju Brennusu, je najvišji in obenem zgodovinsko najpomembnejši prelaz, po katerem je možno priti iz severnih pokrajin v Italijo, zato ga radi imenujejo »vrata Italije«. Preko njega je od leta 1867 speljana železnica, cesta pa je bila prevozna že 1772. leta.

Kako dobrodošel je počitek! Prav na vrhu prelaza smo. Hodimo po deviškem snegu. Kar precej je hladno. Nekaj popijemo, kopujemo spominke in razglednice. Nepozabni spomini. Avtobusi, avtomobili se ustavljajo; kamere, fotoaparati šklopčejo. Mimo nas švigne na Hondi v črno usnje oblečen motorist. Še podrl bi nas kmalu; »kamikaza« smo ga imenovali. Dobesedno leži na cesti na ridah. Hudičevo se mu mudi.

Gremo naprej; spuščamo se v dolino. Ovinkov je ogromno. Promet se je zgostil, kolone; le kakaj? Počasi peljemo in na enem izmed ovinkov je nesreča. Naš »kamikaza« se je frontalno zaletel v nasproti vozeči avto. Na asfaltu kri, pomešana z oljem in vodo. »Kamikaza« leži; ne, ni mrtev, vendar je dobro treščil v osebni avto. V središču Tirolskega mesta, v Innsbrucku, smo si privoščili krajši počitek: ogled mesta, zanimivosti, vse, prav vse je posvečeno turizmu. Lepo mesto je Innsbruck. Izredno ohranjena stara zgodovinska arhitektura. Tudi nova gradnja se prilagaja staremu delu. Pot smo nadaljevali po dolini reke Inn in skozi cestni predor Arlberg smo prišli v kneževino Liechtenstein. V hotelu Post nas je pričakala gostiteljica, prijazna gospa zrelih let, pristna rojkinja iz Slovenije. Lepo smo se imeli. Po obilni

Vaduz – glavno mesto Liechtensteina

večerji smo se pogovarjali, nato malce sprehodili po mestecu Schann, najbolj izmučeni pa so odšli na prepotrebni počitek.

Kneževina Liechtenstein je ena od miniaturnih evropskih držav in leži v Alpah med švicarskima kantonoma Graubünden in St. Gallen ter avstrijsko mejo. Uradno se imenuje Fürstentum Liechtenstein in jo vodi dedni deželni knez. Že po prvi svetovni vojni se je gospodarsko in upravno naslonila na Švico, od leta 1923 pa je z njo tudi v carinski zvezi in uporablja kot plačilno sredstvo švicarske franke.

S Švico ima tudi skupno pošto, telegraf in telefon; izdaja pa svoje znamke, ki so zelo iskane, kar ji prinaša, podobno kot San Marinu ali Luxemburgu, znatne dohodke.

(Nadaljevanje na 6. strani)

STRELCI KOVINARJA – ŠE NAPREJ USPEŠNI

Tudi v poletnih mesecih strelci ne poznajo počitka. Vrstijo se razna tekmovanja širom naše domovine. Za nas so najbolj pomembna občinska in republiška prvenstva z MK in vojaško puško. Vsem vabilom se naši strelci ne morejo odzvati zaradi omejenih denarnih sredstev. Dogaja se celo in ne samo enkrat, da si strelci sami plačujemo stroške tekmovanj, ki ob tekmovanjih nastajajo v obliki prijavnin, potnin itd., kar je drugod le redek primer.

Omenil bom nekaj vidnih rezultatov, ki jih naši strelci še naprej dosegajo.

V avgustu je bilo občinsko prvenstvo z vojaško in MK puško v Celju. Z MK puško v trostavu smo postali občinski prvaki v postavi Dečman Vili s 493 krogi, Malec Branko 492 in Kočevar Ivan s 487 krogi. Z istim orožjem smo na republiškem prvenstvu ekipno osvojili tretje mesto, med posamezniki pa je bil Dečman Vili četrti. Z vojaško puško smo ravnotako postali občinski prvaki, na republiškem prvenstvu osvojili ekipno šesto mesto, med posamezniki pa se je Kočevar Ivan uspel uvrstiti na državno prvenstvo v Titogradu.

Naj še omenim tekmovanja z vojaško puško v Rečici pri Laškem dne 18. 8., kjer so v močni konkurenci naši strelci osvojili prvo mesto in postavili nov rekord strelšča s 544 krogi. Ekipo so zastopali Kočevar Ivan, Dečman Vili in Malec Branko. Ista ekipa se je udeležila tudi odprtega prvenstva Ljubljane v obeh disciplinah; osvojili so obakrat tretje mesto.

Na državno prvenstvo v Titograd so odšli Dečman Vili, Kočevar Ivan in Malec Branko. Slednji je osvojil odlično osmo mesto v državi z MK puško.

Dne 15. 9. so v Zrečah ob 65. obletnici Uniorja priredili veliko tekmovanje v streljanju z vojaško puško. Naši strelci v postavi Dečman Vili, Hočevar Franc, Kočevar Ivan in Bračko Daniel, ki se vedno bolj uveljavlja v naših strelskih vrstah, so osvojili prvo mesto in v Store prinesli lep pokal. Tudi v oktobru mesecu so še enkrat nastopili v Zrečah in Konjicah z vojaško puško (hitro streljanje), obakrat so bili prvi. Naj omenim še odličen rezultat, ki ga je dosegel naš mladinec Ravnikar Vili, dijak SSC v Celju je osvojil naslov mladinskega republiškega prvaka z MK puško v Ljubljani s 492 krogi. Tudi veteran Hočevar Franc prinaša iz Ljubljane drugo mesto v streljanju z vojaško puško za veterane. Sedaj se je že začela strelska dejavnost v zaprtih prostorih. Vsako sredo od 15. do 18. ure je odprto zračno strelšče v Štorah za vsakogar, ki ga strelski šport veseli. Posebno vabljeni mladinci iz ŠIKC in osnovne šole iz Štor, da se vključujejo v naše vrste!

Bule Vinko

POTOVANJE SKOZI PET EVROPSKIH DEŽEL

(Nadaljevanje s 5. strani)

Kneževina Liechtenstein je 175 km² velika država v gornjem delu evropskega veletoka Rena. Tu je razmeroma milo podnebje, s pogostim toplim in suhim vetrom fenomen in zadostno količino padavin, kar omogoča intenzivno kmetijsko izrabo zemljišč. Poleg ostalih poljščin pridelujejo tudi tobak. Liechtenstein nima surovin. Pod vplivom švicarskega gospodarstva in s pomočjo tujega kapitala se je začela najprej razvijati drobna tekstilna industrija, nato tudi kovinsko predelovalna in keramična industrija ter izdelovanje zdravil. Izdeluje tudi merilne, optične in električne aparate. Kneževino obišče vsako leto izredno veliko turistov; prihajajo tudi iz ZDA. Glavno mesto je Vaduz, ki leži v dolini Rena na njegovem desnem bregu in deloma že na pobočju griča Schuttfächers ob vznožju »gorovja treh sester«.

Drugi dan smo se odpeljali do Bodenskega jezera; ob njem smo pot nadaljevali do znamenitih Renskih slapov pri Sclamu, največjih v Srednji Evropi, saj je padeca vode s 150 m visokega praga jure v širini 15 do 20 metrov zares edinstven. Popoldan smo si ogledali zanimivi Luzern ob jezeru »štirih kantonov«. V večernih urah smo prispeli v Zürich, kjer smo v hotelu Limmathus večerjali in prenočili. Tretji dan smo bili gostje Zürškega mestnega elektro podjetja. Prav v centru mesta je zbirališče tehničnih informacij in tudi daljinsko upravljanje vrste hidroelektričnih sistemov napajanja z električno energijo tega velikega švicarskega mesta. Strokovni delavci so nam pripravili prisrčen sprejem. Po pozdravnih besedah so strokovnjaki v izbranih tehničnih besedah predstavili sistem elektroproduktne napajalnega in krmilnega sistema.

Z zanimanjem smo sledili razlagi in na platnu spremljali slike diafilmov v elektro po strojih in sistemih. Ogledali smo si tudi distribucijsko dvorano, v katero se na aparature stekajo niti celega elektro sistema mesta Zürich.

Morda smo pričakovali več; več kompjuterjev – računalnikov. Pa so nas potolažili; prav s švicarsko natančnostjo. Investicija v predelavi bi nas preveč stala, zadovoljni smo s tem, ker je dobro in brez napake služi. Dobra šola, smo si mislili. Ni potrebno zavreči vse staro, saj lahko in še kako dobro, služi svojemu namenu, v tem primeru tehničnemu namenu. S krožno vožnjo po Zürichu smo si ogledali mesto in se odpeljali mimo Sant Gallna in Lindaua ob Bodenskem jezeru v smeri Kempta oz. Memmingena do Münchena. Prav na kratko nekaj o tej bolj ali manj znani deželi Švici. Švica je dežela v osrčju Alp. Je najvišja dežela v Evropi in ima osrednji položaj med Sredozemskim morjem ter srednjo in zahodno Evropo. Visoka gorovja so bila zaradi primitivnosti prometne tehnike dolgo močna izolacijska meja. Zahvaljujoč takšnemu položaju je dobila Švica vlogo tamponske cone med tremi velikimi državami in že po tradiciji velja zanjo slovita švicarska nevtrálnost.

Iz gorske trdnjave se je Švica po zaslugi sodobnega prometa spremenila v vez in križišča Evrope med Padsko nižino. Podonavjem ter dolinama Rena in Rona. Gospodarski razcvet Švice je torej odvisen od prednosti, ki jih daje njen geografski položaj. Nevtrálnost, povezana z nizom in gotovostjo, tehnika in kapital, vse to je spremenilo deželo. Danes je pomen Švice v prvi vrsti prav njena prometna posredniška funkcija. Zahvaljujoč temu položaju in tradicionalni nevtrálnosti, je Švica dobila tudi mednarodni pomen.

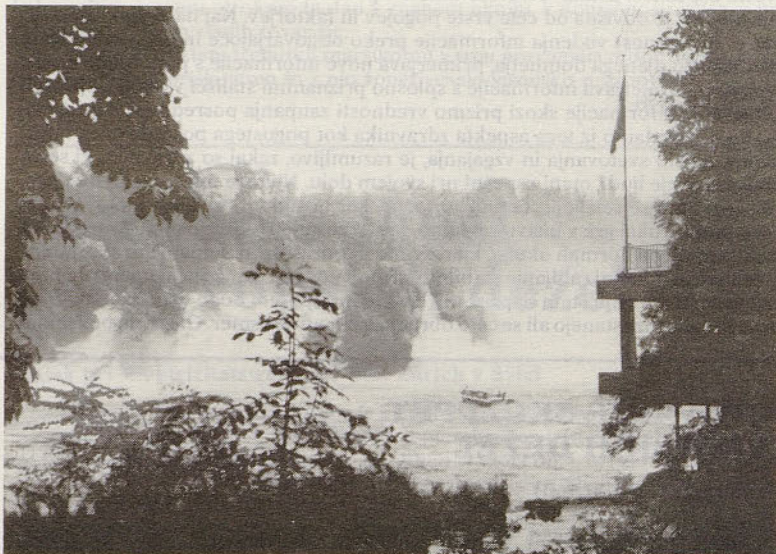
V njej se zbira kapital iz vseh držav sveta. Tu se organizirajo politična in gospodarska srečanja z mednarodnim pomenom. Švica je majhna država. Na površini 41.000 km² živi 6,5 milijonov prebivalcev. Švica je konfederacija, ki šteje 25 kan-

Starosta štorskih strelcev tov. Štefančič skupno z uspešnim mlajšim tekmovalcem Malec Brankom

tonov (pokrajin). Je gorata dežela, zato imajo velike možnosti za izkoriščanje vodne energije – za pridobivanje elektrike. Švicarji so to znali izkoristiti in so zaježili mnoge gorske vodne vire.

Zaradi pomanjkanja surovin so se Švicarji usmerili v takšno inudustrijo, pri kateri potrebujejo malo surovin; torej v take panoge, ki zahteva visoko kvalificirano delovno silo. Če bi sodili po številu Nobelovih nagrad, bi bila švicarska znanost najbolj razvejena na področju kemije, saj so v laboratorijih Geneve, Züricha in Berna delovali Nobelovci Daniel Bourd, Alfrete, Werner, Leopold Ružička in Vladimir Prelog. Zanimivo je, da sta znanstvenika jugoslovanskega rodu, Leopold Ružička in Vladimir Prelog, dobila Nobelovo nagrado za Švico. Morda še ta zanimivost za bralca: samo štiri tisoč poklicnih vojakov ima Švica, a v 48 urah lahko pokliče pod orožje 650 tisoč mož. Švica je pacifična in vzorna nevtrálna država, kljub temu je zelo dobro pripravljena na vojno. »Mi ne bomo nikoli nikogar na-

Renski slapovi v Švici

padli«, pravijo na Zveznem ministrstvu za vojsko, »toda če bomo napadeni, bomo znali braniti svoj življenjski prostor in neodvisnost. S svojimi vojaškimi pripravami hočemo dokazati vsakemu morebitnemu napadalcu, da ga čakajo velikanske materialne izgube in človeške žrtve, če bi hotel napasti Švico in zasedati njeno ozemlje ali preko švicarskega ozemlja obiti vojsko kake druge države«. Gre torej za oboroženo nevtrálno državo, ki naj bi odvrnila nevarnost vojne. »Švicarsko ljudstvo nima vojske, temveč je vojska«, pravijo vojaški strokovnjaki v Bernu. Vsi ti vojaki, ki sicer niso prisotni v rednih enotah, pač pa se lahko v hipu odzovejo nenadnemu ukazu o mobilizaciji, živijo doma kot civilisti, opravljajo svoje delo, v omari pa imajo spravljeno uniformo ter puško in strelivo. Nekateri imajo tudi druga sredstva, npr. jeep, kmetje konja.

Dovolj o Švici. V popoldanskih urah smo prispeli v München, večerjali v Weisendbier Keller, nato pa pokukali na tradicionalni »Oktoberfest«. V nočnih urah smo bili že v Salzburgu, Avstrija; ob 4.30 pa že na Ljubelju v Jugoslaviji. Potovali smo skozi pet evropskih dežel. Morda malce naporno, vendar izredno zanimivo, lepo; po strokovni plati pa poučno. Nisem imel namena opisovati gradbišč hidroelektrarn, samih elektro energetske centrov; tega sem se dotaknil manj, saj marsikaterega bralca to morda niti ne zanima. Bolj sem beležil vtise, kraje, opazoval ljudi, seznanjal se z deželami, ki sem jih hotel nekoč videti in sem jih sedaj zahvaljujoč Elektro-tehničnemu društvu Celje, katerega član sem še vedno, kljub upokojitvi; še vedno me vabijo (in vse ostale upokojence) na predavanja, strokovne ogleda, ekskurzije, izlete in novoletne pleske, za kar sem iskreno hvaležen. Prav tako bi se rad zahvalil vodički, tov. Dragici Soršah, iz Izletnika Celje, za posredovane podatke.

Ver

ZMAGOVALNI EKIPI V NOGOMETU

Prvaki v velikem nogometu: ekipa livarne II

Ekipa valjarne II: 2. mesto v velikem nogometu

Našim nogometašem za dosežene rezultate in prikazano dobro igro, čestitamo.

Uredništvo Štorskega železarja

OGENJ JE TUDI SOVRAŽNIK ČLOVEKA če ga ne znamo pravočasno preprečiti in obvladati.

Vedite, da požar lahko nastane zaradi:

— **neprevidnega in nestrokovnega ravnanja** pri upravljanju s plinskimi in električnimi napravami ter pripomočki pri kuhi in ogrevanju;

— **nepravilne hrambe kurilnega olja in plinskih jeklenk**. Mešanica hlapov ene ali druge mešanice z zrakom lahko povzroči ob eksploziji strašno razdejanje. Zato moramo te posode hraniti v požarno varnih prostorih, kjer ni drugega toplotnega vira, in v zračnih prostorih;

— **nepravilno postavljenih in pokvarjenih kurilnih naprav**, poškodovanih dimnikov in dimovodov;

— **slabo vzdrževanih** in zakrpanih električnih elementov, električnih kablov, varovalk, kar vedno povzroči kratek stik;

— **kajenja** na požarno nevarnih mestih, kjer so gorljive snovi vseh nevarnostnih stopenj in zaradi odmetavanja še žarečih cigaretnih ogorkov po tleh in v posode, kjer je odvržen odpadni material, kajenja v postelji itd.;

— **varjenja** na ogroženih in nezavarovanih mestih;

— **požiganja suhe trave** brez izdanih dovoljenj in brez nadzorstva, ne upoštevaje vremenskih razmer, zaradi katerih pogostokrat zajame požar velike gozdne površine;

— **tega, ker smo opustili nadzor** nad napravami, ki lahko povzročijo požar, pa smo vse skupaj prepustili naključju in odšli po svojih opravkih, ne da bi izključili elemente, ki lahko povzročijo požar.

Gasilarska organizacija vam je vedno pripravljena pomagati s strokovnimi nasveti, posebno pa v nesreči

Ribiči se borijo za čisto Voglajno že preko 50 let

Hud udarec sta dobili Savinja in Voglajna s strani tovarne Westen v Celju od leta 1929 naprej. Neverjetne množice vseh vrst rib so morale prej poginiti, preden se je tovarni na ponovne pritožbe ribiškega društva posrečilo napraviti primerne čistilne naprave, ki sedaj vsaj deloma ustrezajo svojemu namenu. Če bo tovarna Westen svoje čistilne naprave vzdrževala ter jih stalno čistila, bomo z njo kar shajali. Ljudje, ki stanujejo ob Voglajni pa so mi pripovedovali, da iz Voglajne tu in tam še smrdi. V interesu dobrega sožitja je, da tovarna določi stalnega nadzornika za svoje čistilne naprave, da bodo, zlasti pa ponikovalnica, redno delovale in da bodo vzdrževane.

Nadaljnja rana za naše vode je železarna v Štorah, ki odvaja svoje odpadne vode v Voglajno. Ta ima vse vrste belih rib. V njenih globčinah so zlasti lepe ščuke, ki dosega težo tudi do 10 kg. In tudi tu je prišlo do hudega zastrupljenja, ki je seglo daleč doli proti Teharjam. Pri komisijskem ogledu 3. aprila 1928 sem predlagal po nasvetu sedanjega kasacijskega sodnika dr. Munde biološko čiščenje po prezračevanju in filtraciji. Komisija je moj predlog osvojila. Predstavnik tovarne je predložil projekt čistilnih naprav, po katerem se naj odpadne vode tovarne napeljujejo v zbiralne bazene, od tu pa že razredčene črpajo po ceveh na hrib zahodno od tovarne, kjer se naj razkrope v zrak in padajo nato na pobočje hriba, kjer se filtrirajo in neutralizirajo skozi zemljo in nasip, ki obstoji večinoma iz žlindre in drugih odpadkov tovarne. Razdalja med vnožjem pobočja, kamor padejo odpadne vode, in Voglajno znaša kakih 50 korakov. Resnici na ljubo moram reči, da te enostavne čistilne naprave do sedaj prav dobro delujejo, da pa se je med tem časom dogodilo, da so bile odpadne vode iz zbiralnih bazenov spuščene naravnost v odtočni kanal za čisto vodo in nato v Voglajno, kjer so ponovno povzročile zastrupljanje. Tovarniško vodstvo se je opravičilo enkrat z defektom cevi, drugič pa z malomarnostjo nekega delavca.

Vodstvo tovarne kaže veliko razumevanja, da se njene odpadne vode kolikor pač mogoče očistene odvajajo v Voglajno.

Najmanj pristopna, da bi svoje čistilne naprave uredila, pa je Cinkarna v Celju. Od leta 1929 nam onesnažuje in zastruplja Voglajno in Savinjo s svojimi odpadnimi vodami, ki so po analizi Higienškega zavoda v Zagrebu št. 315-29/IX direktno škodljive za življenje rib. Vsak trenutek spušča Cinkarna tako smrdljivo gnojnico v Voglajno, da bi tega tudi higienška oblast ne smela trpeti.

Pripis: Navedeni izveček iz članka v Ribiču 1939. leta nam pove, da so se ribiči že takrat borili za čiste vode na našem Voglajnskem področju, pa tudi precej uspešno. V članku pa se tudi v današnjem modernem času lahko še toliko bolj zamislamo in tudi kaj naučimo.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta, moža in sina Zdravka Oberžana se zahvaljujem vsem za darovane vence in cvetje, za denarno pomoč sindikatu DO, TOZD DPG in TOZD TT. Zahvala gasilski desetini Laška vas za izkazano čast pokojniku ter GD Štor in Prožinska vas. Hvala pevcem iz Laške vasi, godbi na pihala ŽS, govornikom tov. Knezu in tov. Kraglju, duhovniku za opravljen obred ter vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoča žena
Anica in Branko,
hči Irena ter ate

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi dragega očeta, sina, brata in zeta Francija Andrenška se iskreno zahvaljujem sodelavcem TOZD energetika za vsestransko pomoč ob naših tako bolečih trenutkih in za darovano cvetje. Posebno se zahvaljujem tov. Majerju in tov. Ocvirku za poslovilne besede ob odprtem grobu, štorskemu pihalnemu orkestru za zaigrane žalostinke in vsem, ki ste se od njega poslovili v tako velikem številu.

Zalujoča žena Olga
z otrokoma in vsi
ostali njegovi

Kadrovske vesti

V mesecu oktobru 1984 so bile v naši organizaciji združenega dela naslednje kadrovske spremembe:

Novi člani naše delovne organizacije:

Tepeš Jožef, KV oblikovalec kovin – MO litina; Fidler Edi, SS strojni tehnik – livarna I; Černelč Dušan, KV voznik avtomehanik – TT montaža; Lončarič Alojz, NK delavec – valjarna I; Košak Stanislav, NK delavec – jeklarna; Gluhak Ivan, KV strojni ključavničar – Mehanična del.; Štamol Darko, SS ekonomski tehnik – TT montaža; Zlender Erik, KV orodjar – jeklarna; Kumer Vesna, KV prodajalka – DPG; Romih Blanka, SS mat. gimnazije – DS PP; Grosek Martina, NK delavka – DPG; Kolšek Zlatko, SS strojni tehnik – DS PP; Pezerovič Djoko, SS tesar. organiz. gradnje – valjarna I; Mirt Brigita, KV prodajalka – GKSG.

Iz JLA se je vrnil:

Salobir Bojan, KV avtomehanik – TT montaža.

V JLA je odšel:

Boršič Mladen, KV strugar – MO valji.

Z rednim odpovednim rokom so odšli:

Kolar Miroslav, delovodja – MO litina; Knafelc Vinko, el. tehnik – elektroobrat; Kamposhek Stanislav, KV strojni ključavničar – mehanična delavnica; Bajrami Hilmi, PK voznik viličarja – valjarna I.

V poskusni dobi sta odšla:

Štamol Darko, ekonomski tehnik – TT montaža; Komerički Milan, NK delavec – komunala.

Zaradi izteka pogodbe so odšli:

Jazbinšek Ivanka, medicinska sestra – DS za kadre in spl. zadeve; Kumer Vesna, prodajalka živilske stroke – DPG; Končina Suzana, frizerka – DPG.

Zaradi kršitve delovnih obveznosti so odšli:

Plevnik Dragomir, NK delavec – livarna II; Pavlovski Blagoj, PK talilec – jeklarna; Rižnar Jože, KV vozni ličar – livarna II; Brečko Alojz, KV avtomehanik – TT montaža.

Samovoljno so zapustili delovno organizacijo:

Čehagđija Milan, NK delavec – jeklarna; Skale Jože, NK delavec – livarna I; Radman Mile, PK varilec – livarna I.

UPOKOJENI

PEČEK Ivan, rojen 14. 2. 1928, stanujoč Pletovarje 21, p. Dramlje. V železar-

ni je bil zaposlen preko 32 let. Skozi vso delovno dobo je delal v TOZD transport kot posluževalec delovnih strojev in naprav.

24. 10. 1984 je bil invalidsko upokojen.

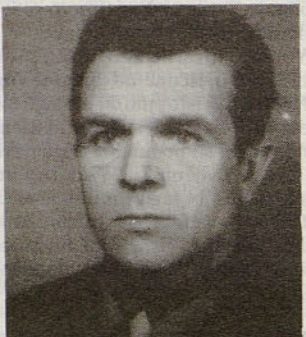
LAMPRET Jože, rojen 24. 1. 1931, stanujoč Kameno 3, p. Šentjur. V železarni Store se je zaposlil leta 1966 kot brusar ingotov v jeklarni I. Od leta 1975 dalje je delal v valjarni I prav tako na delih in nalogah brusarja ingotov in pred upokojitvijo je bil adjuster ob samokontroli.

31. 10. 1984 je bil redno upokojen.

VRHOVŠEK Rudolf, rojen 30. 3. 1923, stanujoč Mariborska 140, p. Celje. V železarni se je zaposlil leta 1953 kot kurjač lokomotive v energetskega obratu. Leta 1959 je bil premeščen v TOZD transport prav tako na dela in naloge kurjača. Pred upokojitvijo pa je bil strojevodja parne in diesel lokomotive.

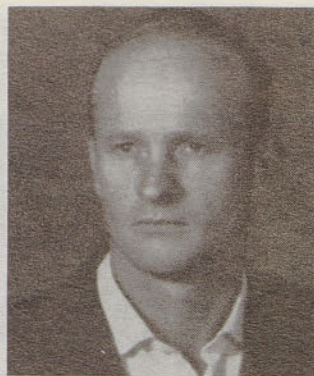
30. 9. 1984 je bil redno upokojen.

SAFRAN Matija, rojen 15. 2. 1927, stanujoč Prožinska vas 64, p. Štore. V železarni Store se je zaposlil leta 1947 kot vtikalec I. ogrođa v valjarni. Leta 1959 je bil prestavljen na opravljanje del in nalog oskrbnika valjarskega pribora. Iz zdravstvenih razlogov je bil v letu 1969 premeščen v nadzorno službo kot vratar glavne vratarne. Ta dela je opravljal vse do upokojitve.

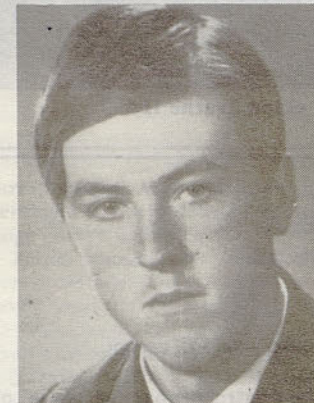
14. 9. 1984 je bil redno upokojen.

VEBER Alojz, rojen 30. 4. 1928, stanujoč Pijavci 39, p. Podplat. V naši delovni organizaciji se je zaposlil leta 1951 kot kurjač v jeklarni. Kmalu je bil premeščen v energetskega obrat za strojnika. V istem obratu je opravljal še dela in naloge kurjača generatorjev, strojnika ma-

zutnih naprav, predkurjača plinskih generatorjev in strojnika energetskih naprav in dimnih filtrov.

31. 10. 1984 je bil predčasno upokojen.

KRAGL Stanko, rojen 15. 11. 1950, stanujoč Laška vas 26, p. Štore. V železarni se je zaposlil leta 1968 kot formar v livarni II. Po odsluženju vojaškega roka si je ponovno pridobil lastnosti delavca v naši DO kot valjar v valjarni. Kmalu je bil premeščen v TOZD jeklovlek na dela in naloge posluževalca stroja. V istem obratu je opravljal dela na različnih delovnih mestih, nazadnje kot posluževalec vlečne klopi.

31. 10. 1984 je bil invalidsko upokojen.

JELENC Stanislav, rojen 5. 5. 1933, stanujoč Gorica 22, p. Gorica pri Slivnici. V naši organizaciji združenega dela se je zaposlil leta 1956 kot kurjač v energetskega obratu. Leta 1959 je bil premeščen v TOZD transport za kovača in leta 1976 v TOZD vzdrževanje na opravljanje zahtevnejših strojno vzdrževalnih del. Ta dela in naloge je opravljal vse do upokojitve.

12. 10. 1984 je bil invalidsko upokojen.

VIRANT Ferdinand, rojen 19. 11. 1932, stanujoč Turno 9, p. Slivnica. V žele-

lezarni se je zaposlil leta 1957 kot transportni delavec v šamotarni. Tam je opravljal še dela strojnega oblikovalca, vlagalca opeke, mlevca glin in ročnega oblikovalca. Zaradi ukinitve obrata je bil premeščen v livarno I na dela in naloge razbijanje zlomnine in nazadnje transporterja peščenih mešanic.

17. 10. 1984 je bil invalidsko upokojen.

ROMIH Gabrijel, rojen 2. 1. 1934, stanujoč Suho 9, p. Dobje pri Planini. Prva njegova zaposlitev v železarni je bila od leta 1957 do 1961. Nato se je prestavil v Montano Žalec in leta 1964 zopet v našo DO kot pomočnik vlivališča v jeklarno I. Zaradi ukinitve obrata je bil premeščen v TOZD jeklovlek na dela in naloge adjusterja in nazadnje kot posluževalec vlečne klopi.

31. 10. 1984 je bil invalidsko upokojen.

SKALE Leopold, rojen 30. 7. 1943, stanujoč Bukovje 28, p. Gorica pri Slivnici. Prva njegova zaposlitev v železarni je bila leta 1964. Ponovno si je pridobil lastnosti delavca naše DO leta 1970 kot brusar ingotov v jeklarni I. Zaradi priključitve čistilnice jeklarni v valjarno I je opravljal dela brusilca in nazadnje je upravljal s hladilno klopjo in strojnimi škarjami.

26. 10. 1984 je bil invalidsko upokojen.

STORSKI ŽELEZAR – glasilo OZD Slovenske železarne ŽELEZARNA STOR – izhaja 2-krat mesečno – Uredniški odbor: Tomažin Ana, Verbič Stane, Kragelj Jože, Marolt Boris, Kocman Vojko, Renčelj Vlado, Grosek Rajko – odgovorni in glavni urednik Pungartnik Oto. Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Ljubljana, je časopis oproščen davka od prometa proizvodov (Št. 421 – 1/72 z dne 20. 2. 1974) – tisk Aero Celje – TOZD Grafika – rokopisov ne vračamo.